

APSTIPRINĀTS
ar Izglītības un zinātnes ministrijas
2002. gada 6. jūnijā
rīkojumu Nr. 351

PROFESIJAS STANDARTS

Reģistrācijas numurs PS 0079

Profesija

Sociālais darbinieks

Kvalifikācijas līmenis

5

Nodarbinātības apraksts

Sociālais darbinieks var būt nodarbināts institūcijās labklājības sistēmā, izglītības sistēmā un tiesu sistēmā.

Sociālais darbinieks identificē klienta (indivīda, grupas) sociālās problēmas un vada sociālā gadījuma risināšanas gaitu; apziņa, mobilizē, organizē un piesaista resursus; izveido starpprofesionālo komandu, nodrošina tās vadību un ilglaicīgu funkcionēšanu; pārstāv klienta intereses un tiesības citās institūcijās; analizē sociālo problēmu cēloņus un izstrādā priekšlikumus sociālo problēmu risināšanai mikro, mezo un makro līmenī; veicina uzlabojumus un izmaiņas kopienas un visas sabiedrības sociālajā attīstībā, sakārtojot kopienas un valsts sociālo vidi; novērtē sociālās politikas efektivitāti, sociālo pakalpojumu kvalitāti un atbilstību iedzīvotāju vajadzībām, kā arī pakalpojumu pieejamību sabiedrībai; veic un attīsta sociālā darba pētījumus, programmas un projektus; organizē un veic profilaktisko sociālo darbu, lai novērstu sociālo problēmu rašanos; veic supervīziju; vada citus darbiniekus. Vada sociālās institūcijas labklājības sistēmā; izstrādā sociālā mārketinga stratēģiju; pēta un attīsta sociālā darbinieka profesijas identitāti, sociālā darba nozaru praksi un sociālā darba zinātnes apakšnozari.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākumi	Uzdevumi
1. Sociālās problēmas identificēšana, definēšana un specificēšana	1.1. Pētīt indivīda, kopienas vai sabiedrības sociālo vajadzību specifiku, sociālo problēmu veidus, cēloņus un attīstības tendences, ka arī sistēmu sociālās attiecību kvalitāti, un to funkcionēšanas traucējumus. 1.2. Noteikt klienta un klientu sistēmas sociālās vajadzības un identificēt sociālās problēmas. 1.3. Precīzi noteikt klientu (klientu grupu), problēmsituācijas ietvaros.
2. Problēmas risinājuma alternatīvu radīšana un stratēģiju izvēle	2.1. Analizēt kopienas un valsts sociālās politikas, sociālo programmu, sociālo pakalpojumu tīkla atbilstību identificētajām klienta (indivīda, kopienas vai sabiedrības) sociālajām vajadzībām. 2.2. Izstrādāt individuālus sociālās atveseļošanās plāns atbilstoši identificētajām sociālajām problēmām un vajadzībām; 2.3. Identificēt sociālo resursu sistēmas un palīdzošo profesionāļu komandu; 2.4. Noteikt palīdzības formas krīzes situācijā; 2.5. Nodrošināt sociālā darba procesa sasaisti ar sabiedrības sociālajā vērtībām un profesijas ētiskajām normām;
3. Sociālā gadījuma interence, sociālo problēmu risināšana, resursu apzināšana un piesaistīšana, ievērojot sociālā darba specifiku dažādās prakses jomās	3.1. Aizstāvēt diskriminētos indivīdus un/vai sociālās grupas (piem., veci cilvēki, cilvēki ar speciālām vajadzībām, sievietes, minoritātes u.c.); 3.2. Sniegt klientam psihosociālo palīdzību, sociālā gadījuma vadīšanas procesā; 3.3. Izmantot dažādas sociālā darba teorijas un metodes; 3.4. Nodrošināt radošu profesionālo lomu izmantošanu; 3.5. Sniegt klientam vai klientu grupai informāciju par iespējām uzlabot savu sociālo situāciju un izglītēt par spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, pastāvošajiem noteikumiem un procedūrām Latvijas labklājības sistēmā; 3.6. Apzināt sociālo pakalpojumu tīkla iespējas; 3.7. Organizēt sociālo resursu sistēmu piesaisti konkrēto indivīdu, sociālo grupu, kopienu vai sabiedrības sociālo problēmu risināšanā; 3.8. Veidot pašpalīdzības grupas un vadīt atbalsta grupas; 3.9. Izveidot stapprofesionāļu komandu, nodrošināt tās vadību un ilglaicīgu funkcionēšanu, kas balstīta uz profesionāļu sadarbību klienta labā; 3.10. Apzināt un izmantot brīvprātīgo (t.sk. nevalstisko organizāciju) resursus indivīdu, grupu, kopienas un sabiedrības sociālo problēmu risināšanā; 3.11. Nepieciešamības gadījumā veikt starpnieka funkcijas, kontaktējoties ar oficiālām iestādēm un atbildīgām personām klienta interesēs, kā arī risināt sarunas oficiālās iestādēs un organizācijās klienta interešu vārdā;
4. Kopienas attīstības, sociālo pakalpojumu pieejamības un	4.1. Veikt atsevišķu kopienas piedāvāto sociālo pakalpojumu ekspertīzi un sociālo institūciju darbības novērtēšanu; 4.2. Izstrādāt un realizēt plānu kopienas sociālās attīstības

<p>atbilstības kopienas locekļu vajadzībām, veicināšana</p>	<p>veicināšanai;</p> <p>4.3. Prognozēt kopienas sociālo tīklojumu;</p> <p>4.4. Sekmēt kopienas iedzīvotāju (t.sk. lokālo ietekmes grupu) līdzdalību sociālās politikas veidošanā un pašpalīdzības programmu attīstību;</p> <p>4.5. Paaugstināt kopienas sociālo kompetenci;</p> <p>4.6. Koordinēt dažādu kopienas sociālo institūciju sociālos pakalpojumus (t.sk. sociālās aprūpes, sociālās palīdzības, sociālās rehabilitācijas u.c.), piemērojot tos iedzīvotāju sociālajam stāvoklim;</p> <p>4.7. Veicināt sociālo pakalpojumu pieejamību, sekmējot sociālās infrastruktūras attīstību;</p> <p>4.8. Nodrošināt starp institūciju sadarbību konkrēto pašvaldības sociālo problēmu risināšanā;</p> <p>4.9. Praktizēt vai līdzdarboties konkrētu sociālo projektu, programmu izstrādē, vadīšanā un novērtēšanā, piesaistot finansiālos resursus sociālo problēmu risināšanai un sociālo institūciju tīkla attīstīšanai, balstoties uz kopienas iedzīvotāju sociālajām vajadzībām. Veikt sociālo projektu un programmu monitoringu;</p>
<p>5. Sociālās politikas izstrādes, attīstības un realizācijas valstī pilnveidošana</p>	<p>5.1. Risināt aktuālās sociālpolitikas problēmas valstī;</p> <p>5.2. Veicināt sociālo pakalpojumu kvalitāti;</p> <p>5.3. Modelēt un koordinēt jaunus sociālos pakalpojumus;</p> <p>5.4. Koordinēt vai līdzdarboties sociālpolitiskās akcijās un sabiedrības sociālās izglītošanas kampaņās;</p> <p>5.5. Koordinēt vai līdzdarboties paša mēroga sociālos projektos, programmās un sociālo institūciju (valsts, pašvaldību, NVO, privāto) darbības politikā, kas veicina iedzīvotāju sociālo labklājību un sociālo attīstību;</p> <p>5.6. Iesaistīties starpvalstu pasākumu koordinēšanā saistībā ar sabiedrības labklājību, sociālās politikas attīstību, sociālo drošību, profilaktiskajām aktivitātēm sociālo problēmu novēršanai ;</p> <p>5.7. Veikt sociālās politikas pārraudzību un novērtēšanu, sistemātiski un regulāri analizējot valstī īstenotās sociālās politikas galvenās dimensijas, efektivitāti un atbilstību sabiedrības sociālā taisnīguma principam;</p> <p>5.8. Prognozēt sociālo problēmu veidošanos un attīstību;</p>
<p>6. Sniegto pakalpojumu efektivitātes novērtēšana</p>	<p>6.1. Regulāri novērtēt klienta, klientu grupas sociālās situācijas progresu;</p> <p>6.2. Noteikt sniegto sociālo pakalpojumu kvalitāti un atbilstību (indivīda, kopienas, sabiedrības) sociālo vajadzību specifikai;</p> <p>6.3. Veikt profesionālās darbības pašnovērtēšanu;</p> <p>6.4. Regulāri iedalīties sociālo darbinieku supervīzijas sesijās;</p>
<p>7. Supervīzijas prakses veidošana</p>	<p>7.1. Vadīt zemāk kvalificētu sociālo darbinieku un sociālo darbinieku ar mazāku praktisko pieredzi supervīziju;</p> <p>7.2. Vadīt sociālā darba speciālistu supervīziju;</p>
<p>8. Regulāri veikta profesionālās kvalifikācijas celšana</p>	<p>8.1. Rūpēties par savas profesionālās kvalifikācijas uzturēšanu un paaugstināšanu, piedaloties profesionālās pilnveides un tālākizglītības programmās;</p>

	8.2. Piedalīties sociālā darba speciālistu sertifikācijas norisē, iegūt sertifikātu, kā arī ievērot resertifikācijas prasības.
--	--

Īpašie faktori, kas raksturo darba vidi

Fiziskie faktori

- Sociālām institūcijām, pēc ģeogrāfiskā novietojuma, sabiedriskā transporta satiksmes, ceļiem, ēkām un vides, ir jābūt brīvi pieejamām cilvēkiem ar īpašām vajadzībām un visām pārējām klientu grupām.
- Sociālajās institūcijās jānodrošina telpa un atbilstoši mēbeles individuālai sociālā darbinieka un klienta konsultācijai.
- Sociālajā institūcijā jābūt vismaz vienai telpai, kurā iespējams veikt sociālo darbu ar grupu.
- Sociālo darbinieku kabinetos jānodrošina trokšņu izolācija.
- Apgaismojumam jāatbilst ilgstošam darbam ar dokumentiem un datoru.
- Sociālajā institūcijā jābūt uzgaidāmām telpām, kurās ērti var uzturēties un apsēsties visi klienti.
- Sociālajā institūcijā jābūt tualetēm, kas paredzētas un pielāgotas klientiem.
- Telpām, īpaši uzgaidāmajām, jābūt labi ventilētām, ziemā apkurinātām.

Bioloģiskie faktori

- Pastāv liels inficēšanās risks.
- Telpām un mēbelēm jābūt regulāri dezinficētām un tīrām.
- Sociālais darbs prasa ievērojamu maņu orgānu receptoru slodzi.
- Sociālajiem darbiniekiem jāspēj koncentrēt uzmanību visas darba dienas garumā.
- Institūcijai savu iespēju robežās jānodrošina regulāras sociālo darbinieku veselības pārbaudes un profilaktiskas aktivitātes veselības uzlabošanai atbilstoši attiecīgajiem normatīvajiem dokumentiem.

Psiholoģiskie faktori

- Sociālais darbs saistīts ar lielu garīgo piepūli, sarežģītas informācijas apstrādi.
- Sociālajiem darbiniekiem jāuzņemas pilna atbildība par klientu problēmu efektīvu risināšanu un sociālo vajadzību apmierināšanu katru dienu.
- Sociālajiem darbiniekiem jābūt ar psihisko noturību, savaldību un ātru reakciju krīzes situācijās.
- Iespējama sociālā darbinieka "izdegšanas" sindroma rašanās, efektīvu darbaspēju zudums.
- Sociālajai institūcijai jānodrošina profesionāla psihologa/psihoterapeita vai augstāk kvalificēta sociālā darbinieka supervīziju katram sociālajam darbiniekam.

Organizatoriskie faktori

- Sociālajam darbiniekam jāvada starpprofesionāļu komandu un jāveido regulāru sadarbību ar dažādām institūcijām mikro, mezo un makro līmenī.

Īpašas prasības uzdevumu veikšanai

- Humānisms, dažādību respektēšana, jebkura cilvēka cieņa, empātija, tolerance, diskretums.
- Mērķtiecība, organizētība, precizitāte, paškontrolē, pacietība.
- Austs intelekta līmenis – attīstīta loģiskā domāšana, plašs redzesloks un zināšanas, bagātīgs vārdu krājums, kas jāpiemēro klienta sociālajam statusam.
- Pārlicība par savām spējām, pašcieņa, iekšējā harmonija.
- Elastība, kreativitāte, dinamiskums.
- Atbildības sajūta, patstāvība.
- Izturība.
- Atklātība.

Prasmes

Kopīgās prasmes nozarē	Specifiskās prasmes profesijā	Vispārējās prasmes/spējas
<ul style="list-style-type: none"> • Identificēt indivīdu, sociālo grupu, kopienas un sabiedrības sociālās problēmas un sociālās vajadzības. • Identificēt un analizēt sociālās problēmas, analizēt to cēloņus un sekas konkrētā teritorijā (pašvaldībās, kopienās u.c.). • Sniegt detalizētu sociālo problēmu novērtējumu. • Noteikt problēmu risināšanas fāzes. • Identificēt šķēršļus, kas varētu traucēt risināt sociālās problēmas. • Izmantot racionālo problēmu risināšanas pieeju. • Izmantot jaunas, radošas pieejas esošu problēmu risināšanai. • Identificēt klientu un problēmas dalībniekus. • Vērot un interpretēt klienta verbālo un neverbālo uzvedību, izmantojot personības teorijas un diagnostikas metodes. • Atspoguļot jūtas un pārfrāzēt klienta teikto. • Konsultēt klientu. • Savākt, apstrādāt, sintezēt un sistematizēt sociālo informāciju, analizēt faktus, lai veiktu sociālā gadījuma novērtējumu. • Atpazīt sociālo gadījumu kritērijus. • Analizēt klienta sociālo vidi, novērtēt fizisko, psiholoģisko un sociālo apstākļu darbību uz klientu, saistot to ar sociālajām problēmām, kādas ir klientam. • Plānot sociālās aktivitātes, kas novērš cilvēku sociālo izolāciju. • Plānot un slēgt kontraktu jeb sadarbības līgumu ar klientu. • Izvirzīt sociālā gadījuma risināšanas mērķi, adekvātus uzdevumus un funkcijas. • Izvēlēties sociālajam gadījumam piemērotas pielietojamās teorijas un 	<ul style="list-style-type: none"> • Risināt ģimeņu, bērnu un jauniešu sociālās funkcionēšanas problēmas un apmierināt to sociālās vajadzības. • Nodrošināt pilnvērtīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas bērniem un jauniešiem, ārpuskolas un ģimenes. • Risināt klientu ārstniecības iestādes sociālās problēmas, kas saistītas ar slimību, medicīnisko ārstēšanu un tās seku mazināšanu, ņemot vērā klienta, ģimenes un citu tuvinieku, kā arī potenciālo klientu sociālās vajadzības. • Uzstādīt pacienta sociālo diagnozi agrā hospitalizācijas stadijā, sociālajā darbā ar klientiem ārstniecības iestādēs. • Atbalstīt, uzlabot un veicināt pacientu un viņi ģimenes locekļu psihosonālo funkcionēšanu un pielāgošanos slimībai, sociālajā darbā ar klientiem ārstniecības iestādēs. • Risināt klientu ar speciālām vajadzībām un viņu ģimenes locekļu sociālās problēmas, ievērojot sociālo taisnīgumu un apmierinot viņu sociālās vajadzības. • Pielāgot apkārtējo vidi atbilstoši cilvēku ar invaliditāti vajadzībām. • Nodrošināt vecu cilvēku sociālo ārstēšanu, uzlabojot viņu sociālo funkcionēšanu un uzsverot iespēju turpināt viņu iepriekšējās lomas. • Sekmēt vecu cilvēku mijiedarbību ar sociālo vidi, 	<ul style="list-style-type: none"> • Komunikācijas prasme (t.sk. intervēšanas, efektīvas informācijas apmaiņas, empātijas prasmes u.c.). • Atbalstīt un iedrošināt. • Veikt detalizētu alternatīvu priekšlikumu salīdzinājumu. • Plānot stratēģijas. • Paredzēt un novērtēt lēmumu iespējamo ietekmi. • Veidot un saglabāt profesionālās saites ar citiem speciālistiem. • Strādāt komandā, prasmes izveidot, vadīt un ar dažādu radošu metožu palīdzību veicināt komandas darbību un pastāvīgu funkcionēšanu. • Veidot efektīvu līderību. • Pielietot nepieciešamās metodes politikas analīzes veikšanai. • Veikt pētījumus un interpretēt teorētiskajā literatūrā atrastās atziņas. • Rakstīt un vadīt projektus. • Veikt izmaksu prognozes

<p>metodes.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Radoši izmantot sociālā darbinieka lomas intervences procesā. • Pielietot praktiskajā darbībā piemērotas, uz pētījumiem balstītas zināšanas un tehnikas sasniegumus. • Vadīt sociālo gadījumu. • Vadīt sociālo darbu ar grupu, strādāt ar dažādām sociālajām grupām. • Veidot sociālā gadījuma vēsturi (t.sk. Genogrammas, ekokartes, kultūrgrammas, ģimenes kartes, anketas, daudzdimensiju sociālā atbalsta skalas, sociālā tīklojuma kartes, klienta pašaprūpes skpēju novērtējuma karte, sociogrammas, rajona fizisks apraksts, apsekošanas akti u.c.). • Analizēt un izmantot praksē Latvijas labklājības sistēmā esošos normatīvos aktus, pētījumus, stratēģijas, projektus u.c. • Pielietot sociālā darbinieka personības kvalitātes (humānisms, komunikācijas un kooperācijas spējas, iniciatīva un dinamisms, stabilitāte, sociālā inteliģence, morālisms). • Iedrošināt klientus būt aktīvam, līdzdarboties problēmsituācijas risināšanā, ļaut viņiem pašiem attīstīt savas spējas atrisināt situāciju un sniegt iespēju kontrolēt tās aktivitātes, kuras tiek organizētas kā atbilde uz viņu vēlmēm. • Atrast jaunus un nozīmīgus ceļus, kā veicināt klientu aktivitāti, piedalīšanos sociālo institūciju un kopienu darbā, sociālās politikas attīstīšanā. • Stimulēt un mobilizēt kopienas locekļus veidot interešu, ietekmes vai darbības grupas un nodrošināt viņu savstarpējo atbalstu un līdzdalību problēmu risināšanā u.c. kopienas norisēs. • Atvieglot komunikāciju starp sociālajām grupām kopienā. • Identificēt, piesaistīt un attīstīt klienta resursus (klienta spēki, zināšanas, 	<p>veidojot jaunas vides un atbalsta sistēmas, lai kompensētu viņu ikdienas aktivitāšu trūkumu, vientulību un palīdzētu integrēties sabiedrībā.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aizstāvēt vecu cilvēku tiesības un intereses. • Izmantojot multidisciplināro pieeju, risināt cilvēku ar atkarības problēmām bio-psiho-sociālās problēmas. • Identificēt atkarīgo riska grupas un līdzatkarīgos, viņu sociālās vajadzības. • Sniegt sociālo atbalstu līdzatkarīgajiem. • Risināt personu vai personu grupu brīvības atņemšanas iestādes un personu vai personu grupu, kuras atbrīvotas no šīm iestādēm, personiskās un vides radītās sociālās problēmas, sniedzot sociālo atbalstu. • Nodrošināt brīvības atņemšanas iestādēs iekšējo dienestu darbības koordināciju klienta sociālo problēmu risināšanā - medicīnisko, sociālo, psiholoģisko, garīgo un saimniecisko palīdzību. • Veikt sociālo darbu ar ieslodzītā ģimeni (t.sk. palīdzēt pārvarēt psiholoģiskās, sociālās un ekonomiskās grūtības, kas saistītas ar kādas ģimenes locekļa apcietināšanu). • Sagatavot ieslodzīto atbrīvošanai (t.sk. sagatavot to problēmu risināšanai, kas varētu rasties atgriežoties brīvībā - darba vietās, dzīves vietas meklējumiem, grūtības kontaktējoties ar 	<p>dažādiem sociālajiem projektiem, programmām, pakalpojumiem, institūciju izveidei.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vākt un analizēt informāciju. • Apstrādāt pētījuma datus, pielietojot sociālo pētījumu un matemātiskās statistikas metodes. • Efektīvi prezentēt. • Sniegt pārskatus un ziņojumus. • Lietvedības prasmes. • Izstrādāt rekomendācijas likumu, noteikumu, lēmumu, līgumu, projektu pilnveidošanai. • Organizēt un vadīt dažādas sociālās akcijas, kampaņas, diskusijas un pārrunas. • Izmantot profesionālās darbības principus. • Saglabāt personisko līdzsvaru. • Izlēmīgi un apņēmīgi rīkoties. • Novērtēt.
--	--	---

<p>motivācija, pienākumi, klienta sociālais tīklojums u.c.).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identificēt un piesaistīt sociālo pakalpojumu sistēmas tīklu. • Aktivizēt un regulēt sociālo institūciju darbību. • Vērst organizēt uzmanību un sociālo pakalpojumu nodrošināšanu un tiešo mijiedarbību ar pakalpojumu saņēmējiem. • Pildīt sociālā menedžera funkcijas kopienas sociālo pakalpojumu sistēmā. • Izveidot stapprofesionāļu komandu, nodrošināt tās vadību un ilglaicīgu funkcionēšanu. • Identificēt un piesaistīt brīvprātīgos palīgus. • Nodrošināt brīvprātīgo menedžmetnu un veidot darbības programmas. • Pārliecināt citu profesiju grupu locekļus aizstāvēt izstumto, devianto vai marginalizēto iedzīvotāju daļu. • Sniegt atgriezenisko saiti, atbalstu citiem profesionāļiem. • Respektēt klientu vērtību sistēmu, lai pilnīgāk izprastu viņu pasaules uztveri. • Rīkoties klienta vai klientu grupas labā, atsakoties no neitrālās un pasīvās pozīcijas. • Izmantot konfrontāciju darbā ar klientu. • Palīdzēt indivīdiem apgūt jaunas sociālās normas un lomas sociālo attiecību sistēmā, ar praktisku un morālu sagatavošanos jaunai sociālai videi. • Aizstāvēt klienta tiesības, intereses, cilvēka cieņu. • Efektīvi iesaistīties palīdzošo profesiju pārstāvju patvaļīgos lēmumos, resursu liegšanā un novērst viņu neprofesionālu rīcību. • Izmantot indivīdu un grupu specifiskos talantus, kompensējot klientu izolētību un ierobežojumus. • Analizēt sociālo grupu konfliktu saturu un vadīt to risināšanu. 	<p>cilvēkiem u.c.).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atjaunot no ieslodzījuma atbrīvoto personu traucētās sociālās saites, nodrošināt to pilnvērtīgu funkcionēšanu un intergrāciju sabiedrībā. • Risināt minoritāšu sociālās problēmas un ar dažādu programmu palīdzību veidot minoritātēm labvēlīgu vidi un veicināt integrēšanos sabiedrībā. • Rast kontaktu ar dažādas tautības, reliģijas, ādas krāsas, seksuālās piederības cilvēkiem, neietekmējoties no sabiedrības stereotipiem. • Pietuvināt sociālos pakalpojumus klientiem uz ielas, viņiem ierastajā vidē, mazināt ielas vides nelabvēlīgo ietekmi un veicināt klientu pozitīvu integrēšanos sabiedrībā, atrast alternatīvas dzīvei uz ielas. • Diagnosticēt katra klienta, kurš dzīvo uz ielas un kura galvenā socializēšanās vide ir iela, sociālo problēmu loku, iemeslus un cēloņus viņa dzīvei uz ielas un kopā plānot iesaistīšanās gaitu. • Integrēties klientu grupās, kuri dzīvo uz ielas, iemācīt tiem izmantot ielas vidi pozitīvā veidā un palīdzēt to veidot par vairāk uz izaugsmi orientētu vidi. • Risināt bezpajumtnieku sociālās problēmas un apmierināt viņu sociālās vajadzības, • Sniegt sociālo atbalstu ar HIV inficētajiem un AIDS slimniekiem, kā arī viņu tuviniekiem, tādejādi novēršot viņu sociālās 	
--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • Risināt pretrunas starp klienta vajadzībām un kopienas iespējām. • Analizēt reģionālās attīstības ietekmi uz sociālo pakalpojumu kvalitāti. • Novērot klienta sociālās situācijas progresu. • Pielietot sociālo institūciju un sociālo pakalpojumu kvalitātes un atbilstības nodrošināšanas un novērtēšanas metodes un noteikt to efektivitāti. • Novērtēt kādas pārmaiņas ir notikušas un kā iejaukšanās ietekmējusi klientu un klienta sistēmu. • Izmantot sociālā darba sociālās tehnoloģijas un sociālā menedžmenta kvalitātes novērtēšanas instrumentāriju. • Noteikt palīdzības procesa nobeiguma fāzi. • Pārvērst sociālo politiku konkrētos sociālos pakalpojumos. • Sniegt vērtējumu par sociālās politikas programmu sociālajām sekām. • Izstrādāt sociālās attīstības plānus. • Formulēt sociālās attīstības virzienus, mērķus, uzdevumus. • Koordinēt mērķu un darbības programmas, projektus. • Piemērot sociālo pētījumu rezultātus sabiedrības sociālās attīstības veicināšanai. • Veidot specifiskas sabiedrības izglītošanas programmas. • Plānot un realizēt profilakses programmas. • Konstruktīvi izklāstīt sociālā darba aktualitātes un ar to saistīto problemātiku masu saziņas līdzekļiem, pašvaldības vadībai. • Nodrošināt politikas veidotājus ar informāciju par sociālām problēmām, kuras tiem ir nepieciešamas pārdomāt, lai vadītu politikas veidošanas aktivitātes. • Vadīt sociālās instrukcijas. • Nodrošināt sociālā darba vadītu, menedžmentu. 	<p>izolācijas draudus un maksimalizējot psiholoģiskās un fizioloģiskās veselības uzturēšanas iespējas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Risināt vardarbības problēmu un analizējot problēmsituāciju upura vides kontekstā, ievērojot viņa ģimenes situāciju, sociālo un ekonomisko stāvokli, izglītību, kā arī sabiedrībā noteikto, esošās vērtības un normas. • Identificēt vardarbības upurus un potenciālos vardarbības upurus. • Identificēt pazīmes, kas liecina par vardarbību pret bērnu vai pieaugušo. 	
--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Pārstāvēt kopienu. • Veicināt valsts, nevalstisko un privāto institūciju veidošanos, tādējādi nodrošinot cilvēku sociālās vajadzības un labklājības celšanos. • Iesaistīties dialogos starp valstīm sociālajos jautājumos, ievērojot savas valsts sociālās vajadzības. • Analizēt dažādu valstu labklājības sistēmu, to regulējošos normatīvos aktus (likumus, direktīvas, vienošanās, starptautiskus līgumus, deklarācijas, rekomendācijas u.c.). • Vadīt sociālo darbinieku un sociālā darba speciālistu supervīziju. 		
---	--	--

Zināšanas

Zināšanas	Zināšanu līmenis		
	Priekšstats	Izpratne	Pielietošana
Sociālā darbinieka profesijas raksturojums - būtība, process un nozīme sabiedrības attīstībā			
Sociālā darba teorijas, metodes, funkcijas un lomas.			
Kopienas sociālajā darbā pielietojamās metodes, funkcijas, teorijas un lomas.			
Sociālā darba profesionālā ētika, principi, standarti, vērtības, morāles normas.			
Konkrētu sociālā darba darbības virzienu (prakses jomu)mērķi, uzdevumi, teorētiskā bāze un prakse.			
Sociālā darba klientūras sociālais portrets.			
Sociālais darbs ar grupu			
Supervīzija un sociālo darbinieku prakses profesionālās supervīzijas koncepcijas un teorijas.			
Sociālo problēmu veidi, izcelšanās sabiedrībā, rašanās cēloņi, ietekme, sekas un risināšanas veidi.			
Starppersonu, sociālekonomiskās un vides problēmas.			
Raksturīgākie elementi problēmu risināšanas darbā.			
Lēmumu pieņemšanas process.			
Faktori, kas nosaka iedzīvotāju līdzdalības iespējas lēmumu pieņemšanā.			
Konfliktu risināšanas metodes.			
Loģika			
Projektu vadība			
Datorzinības, datortehnoloģija.			
Socionoģija, sociālo pētījumu metodes.			
Sociālā statistika (statistikas kā zinātnes iezīmes, īpatnības, statistikas izpētes objekts, metodes, dati).			
Sabiedrības resursu progresīvās pārdales metodes.			

Sociālo sistēmu vadīšana (saturs, pamatprincipi, noteikumi, īpatnības, funkcijas).			
Sociālo pakalpojumu veidi, to nodrošināšanas process un sociālo pakalpojumu sniedzēji.			
Sociālo institūciju darbības likumiskais pamats, juridiskais nodrošinājums.			
Sociālo institūciju un sociālo pakalpojumu kvalitātes un atbilstības nodrošināšana un novērtēšana.			
Valsts, NVO, privāto sociālo institūciju tīkls, darbības politika un specifika, kā arī sociālo pakalpojumu veidi un sociālo pakalpojumu sniedzēji Latvijā.			
Palīdzēšana un palīdzošo attiecību jēga.			
Starpprofesionāļu komandas izveides specifika, funkcionēšana, nodrošināšana un komandas darba dinamika.			
Psihiatrija, psihoterapija, vispārīgā, attīstības, personības un sociālā psiholoģija.			
Stresa menedžments			
Sabiedrisko attiecību stratēģijas veidošana, darba ar masu medijiem specifika sabiedrisko attiecību aktivitāšu efektivitātes rezultātu novērtēšana.			
Internets kā metode sabiedrisko attiecību veidošanā (elektroniskajiem medijiem).			
Mēdiju zinātnes			
Mēdiju treniņi (piem., runas māksla, publiskās uzstāšanās māksla, u.c.).			
Komunikāciju metodes			
Specifiska komunikācija atkarībā no cilvēka attīstības traucējumiem.			
Intervēšanas principi.			
Svešvalodas			
Augšanas un attīstības (personības veidošanās) likumsakarības cilvēka dzīvē un sociālo, ģenētisko, bioķīmisko un bioloģisko faktoru ietekme uz šiem procesiem, kā arī socializācijas un individualizācijas būtība vides un audzināšanas kontekstā.			
Bērnu un jauniešu sociālā, fiziskā, garīgā un seksuālā attīstība, t.sk. vajadzības, uzvedība, izjūtas atbilstoši vecumam no dzimšanas līdz briedumam, kā arī jauniešus tiekšanās pēc neatkarības, kompetences, sasniegumiem, personības spēka, identitātes un seksualitātes.			
Funkcionālās un disfunkcionālās savstarpējās attiecības (process, partneru, ģimeņu, grupu attiecības).			
Sabiedrības mazaizsargāto slāņu dzīves apstākļi, sociālo faktoru veidi, kuri ietekmē sociālo problēmu atrisināšanu (dzīvoklis, patēriņš, sociālās attiecības, nodarbinātības līmenis, reģionālās attīstības līmenis, sociālā infrastruktūra, masu mediji).			
Personas - vides mijiedarbība			

Sociālās deviances sabiedriskie faktori			
Sociālo un vides faktoru ietekme uz klientiem (individu, ģimeni, grupu, kopienu).			
Grupu mijiedarbības un terapeitiskās iejaukšanās teorijas.			
Brīvprātīgu kustība Latvijā un pasaulē, darbība un attīstības tendences.			
Brīvprātīgie kā sociālo darbinieku resursu, brīvprātīgo darbinieku darbības menedžments, darba programmas veidošanas un novērtēšanas pamatprincipi.			
Sociālo vajadzību veidi.			
Metodes kā iegūt pilnvērtīgu sociālo informāciju un datus, to atlase un apstrāde.			
Reliģijas Latvijā, Eiropā, pasaulē, to ietekme uz cilvēka dzīvi.			
Sociālā ārstēšana (t.sk. tiešās un netiešās iejaukšanās stratēģijas, sociālās diagnozes noteikšana, palīdzība sociālās krīzes situācijās, sociālās ārstēšanas fāzes u.c.).			
Laulības (ģimenes), individuālās un grupu terapijas metodes un socioterapeitiskie koncepti.			
Ģimenes, skolas, kopienas, sociālo un kultūras procesu nozīme jauniešu neatkarības/brīvības nodrošināšanā.			
Ģimenes attīstības fāzes, struktūra, funkcijas un lomas socializācijas procesā.			
Riska faktori (piem., bezdarbs, šķiršanās, materiālais un sociālais stāvoklis u.c.), kas ietekmē bērnus un viņu ģimenes un visu sabiedrību kopumā.			
Veselības aprūpes sistēma Latvijā.			
Pacientu hospitalizācijas process (uzņemšana un izrakstīšana) un pēcaprūpes iespējas.			
Sociālie, ekonomiskie, vides un emocionālie faktori, kas kavē pacienta un viņa ģimenes pielāgošanos slimībai un tās ārstēšanai.			
Invaliditātes veidi, raksturotāji un dažāda veida medicīniskie rakstura problēmas/slimības (t.sk. neārstējamas un augsta riska), to identifikācijas metodes, cēloņi, attīstības fāzes, izraisītās fiziskās, sociālās un psiholoģiskās sekas, ietekmes faktori, pielāgošanās iespējas un saistība ar sociālo dzīves kontekstu.			
Ārējās un iekšējās vides/infrastruktūras attīstība, pielāgošanās atkarībā no invaliditātes veida.			
Personu ar invaliditāti vajadzības, sociālās funkcionēšanas problēmas, cēloņi, sekas, risinājumi.			
Neatkarīgas dzīves modeļi.			
Gerontoloģijas vispārējās problēmas (zinātnes priekšmets, attīstība, zinātņu struktūra u.tml.), sociālā gerontoloģija, gerontopsiholoģija, gerontogēnēzes likumsakarības, geriatrija un vecu cilvēku aprūpe Latvijā (tiesiskie un institucionālie aspekti).			

Detoksikācija, somatiskā saslimšana			
Atkarības galvenās pazīmes, stadijas, veidi un profilakse.			
Atkarīgo atveseļošanās procesa dinamika, atkarības ārstēšanas modeļi un principi, un grupu terapijas metodes, grupu dinamika, pašpalīdzības grupas cilvēki ar atkarības problēmām.			
Sociālā darba specifika darbā ar līdzatkarīgajiem			
Soda izpildes likumdošana, kā arī LR likumi un normatīvie akti, kas attiecas uz tiesībsargājošo orgānu darbību.			
Sociālais darbs ar deviantām, sociāli izolētām un dezadaptīvām sociālajām grupām, to vērtībām un kultūru.			
Ar brīvības atņemšanas sodīto personu sociālās dzīves normalizācijas process.			
Problēmas, ar kurām saskaras personas ieslodzījuma vietās un atbrīvojoties no ieslodzījuma			
Tiesu un cietumu sistēma Latvijā.			
Atsevišķu sociālo grupu integrācijas procesa, vajadzību, problēmu specifika, kultūra, vērtības, dzīves veids.			
Dažādas iedzīvotāju grupas t.sk. minoritāšu kultūra, dzīves veids, paražas, vērtības, diskriminācija.			
Dažādi etnopolitiskie aspekti, multikultūras koncepcijas būtība.			
Minoritāšu integrācijas process, sociālās problēmas, cēloņi un sekas, kā arī sabiedrības stereotipi par dažādām minoritātēm.			
Naturalizācijas process			
Faktori, kas ietekmē ielu sociālā darba veidošanos un attīstību.			
Ielu vide, sociālās grupas uz ielas, dzīves veids, vērtības, paražas, kultūra.			
Faktori, kas ietekmē klienta nonākšanu uz ielas un sekas, kādas šis fakts atstāj uz klientu un viņa ģimeni, kā arī potenciālās klientu grupas uz ielas - bezpajumtnieki, narkomāni, prostitūtas, ielu bērni, noziedzīgie grupējumi, u.tml.			
Darba aizsardzība un sociālā darbinieka paš aizsardzības mehānismi - gan fiziskie, gan psiholoģiskie.			
Ielu sociālā darba modeļi, metodes, uz klientu vērtais darbs, atdalītais/autonomais darbs un alternatīvais izglītības process - mācīšanās uz ielas.			
HIV vīruss - medicīniskie HIV/AIDS aspekti, simptomoloģija, cēloņi, infekcijas transmisijas veidi, slimības attīstība, vīrusa pārvešanu ietekmējošie faktori, sekas.			
Specifiskas profilaktiskas aktivitātes un konsultēšanas metodes pirms un pēc HIV testa periodā, no krīzes un īslaicīgas iejaukšanās līdz ilgstošai ārstēšanai, no diagnozes uzstādīšanas visu klienta inficēšanās un saslimšanas laiku.			

Psihosociālās problēmas ar kurām HIV inficētie saskaras ikdienā gan personīgajā, gan profesionālajā vidē.			
Seksuālās un seksuālo aktivitāšu riska problēmas (t.sk. prostitūcija, homoseksuālisms u.c.).			
Suicīds, nāve, tās stadijas.			
Vardarbības veidi, vardarbību izraisošie faktori, cēloņi un sekas (t.sk. psihotraumas izpausmes, kas raksturīgas vardarbības upuriem), un pazīmes, kas liecina par vardarbību gan pret pieaugušo, gan bērnu.			
Vardarbību ģimeni raksturojošie faktori.			
Aktivitātes Latvijā vardarbības samazināšanā un profilaksē.			
Sociālā darba vadība, sociālo institūciju vadīšana.			
Personālvadības politika.			
Vadības teorija.			
Latvijas Eirointegrācijas process, saistošie normatīvie dokumenti un ES finanšu instrumenti.			
Globalizācijas dimensijas ietekme uz sociālo politiku, sociālās pārmaiņas Eiropā un pasaulē.			
Starptautiskās un nacionālās cilvēktiesības sociālo pārmaiņu laikā.			
Eiropas Padomes sociālā un ekonomiskā politika.			
Diskriminācijas, sociālās izolācijas, apspiešanas pazīmes, process, cēloņi, sekas un iespējamie risinājumi sabiedrībā.			
Sociālā likumdošana, izglītības likumdošana, personas tiesības, ģimenes tiesību likumdošana, veselības aizsardzības likumdošana, darba likumdošana			
Sociālās politikas veidi, modeļi, vērtības, kritēriji, ietekmes faktori, analīzes metodes, attīstības pamatvirzieni, sociālā progresa pamatrādītāji, stabilitātes uzturēšanas un sociālā taisnīguma veicināšanas process.			
Sociālās attīstības līmeņi, cilvēku sociālais stāvoklis, sociālo pakalpojumu pieejamība.			
Sociālās attīstības plānošanas koncepcijas un tehnikas, programmas sociālā progresa veicināšanai, iespējama ietekmēt sociālo taisnīgumu un cilvēku sociālo apstākļu uzlabošanu.			
Attīstības perspektīvas sociālajā labklājībā.			
Sociālās labklājības sistēmas pamatprincipi, darbības mērķi un pamatelementi (nodarbinātība, sociālā palīdzība, sociālā apkalpošana, veselības aprūpe), kā arī funkcionēšanas mehānismi.			
Sociālās labklājības administrācijas teorijas un koncepcijas.			
Sociālās demogrāfiskās un politiskās infrastruktūras ietekme uz klienta sociālo situāciju.			
Sociālekonomiskās parādības un procesi valstī (domogrāfiskie procesi, nodarbinātība, inflācija, iedzīvotāju dzīves līmenis, izglītība, kultūra, veselības aprūpe u.c.).			
Valsts politikas veidošanas un īstenošanas process, valsts			

politiskā struktūra.			
Likumprojektu akceptēšanas gaita, iesniegšanas kārtība Saeimā.			
Valsts vietējās pārvaldes sistēma.			
Dažādu Latvijas administratīvo teritoriju atšķirības sociālie ekonomiskajā attīstībā.			
Pašvaldību ietekme uz valsts pārvaldi.			
Savstarpējo norēķinu sistēma par pakalpojumiem, kas sniegti citu pašvaldību iedzīvotājiem.			
Pašvaldību funkcijas, administratīvais aparāts, politikas partijas, deputātu funkcijas.			
Reģionālās sociālās politikas veidošana un sociālās stabilitātes nodrošināšanas mehānismi.			
Ekonomika (mikroekonomika, makroekonomika).			
Tiesību zinātne, tiesību teorija, tiesu sistēma valstī.			

Profesijas standarta izstrādes darba grupas sastāvs:

- Laila Rieksta - Riekstiņa, LR Labklājības Ministrijas Sociālās palīdzības departamenta Sociālās palīdzības politikas un prognozes nodaļas vadītāja;
- Ruta Klimkāne, LR Labklājības Ministrijas Sociālās palīdzības departamenta Sociālās palīdzības departamenta Sociālās palīdzības politikas un prognozes nodaļas vadītājas vietiece;
- Ārija Baltiņa, Latvijas Profesionālo sociālo un aprūpes darbinieku asociācijas prezidente;
- Maruta Pavasare, Rīgas Domes Labklājības departamenta Sociālo pabalstu nodaļas vadītāja;
- Lidija Šiļņeva, Sociālā darba un sociālās pedagoģijas augstskolas "Attīstība" lektore;
- Dzintra Ozola, Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Sociālā darba programmas direktores v.i.;
- Irīna Vereščagina, Liepājas Pedagoģijas Akadēmija, Pedagoģijas un Psiholoģijas katedras docētāja;
- Inga Kalniņa, Dienas centra "Cerību ligzda" direktore;
- Rudīte Burova, BO VAS Bērnu klīniskā Universitātes slimnīcas sociālais darbinieks;
- Ieva Lāss, Rīgas Domes Kurzemes rajona Sociālās palīdzības dienesta Ģimenes atbalsta un krīžu centra sociālais darbinieks;
- Andris Gailītis, ALAN Padomes koordinators;
- Aivars Damroze, Cēsu rajona Gatartas pensionāta sociālais darbinieks;
- Einārs Grāvers, Rīgas Domes Zemgales priekšpilsētas Sociālās palīdzības dienesta Sociālās rehabilitācijas un pabalstu nodaļas sociālais darbinieks;
- Marika Blizika, Rīgas 65. Vidusskolas sociālais pedagogs.